

Incipit liber primus de proprietatibus rerum.
venerabilis fratris Bartholomei anglici.

De proprietati

bus itaq; et naturis reru tam
spirituanu q; corpaliu eluci-
dare aliqua cupientes ab illo
sumam exordiu qui e alpha

et o principiu et finis oim bonoz. i principio pa-
tris luminu a quo pcedit omne datu optimuz
et omne donu pfectum implorates auxiliu ut
ille qui illuminat omne hoiem venientē in huc
mundu et reuelat pfunda de tenebris et abscon-
dita pducit in lucez. Huic opusculo quod ad
ipsius laude et legentiu vtilitatem de diuersis
sanctoz et philosophoz dictis no sine labore
recolligere iam incepti. felicez dignet impende-
re consummatōnem.

Capitulum primuz.

Hic igitur ut di-

cit Innocenti^{us} .iiij. solus et ver^{us} de^{us}
eternus. immesus incommutabilis
omnipotens et ineffabilis pater et fili^{us} et spiritus
sanctus. tres quide psonę. sed vna essentia sub-
stantia vel natura simplex oino. pater a nullo
fili^{us} a patre spiritus sanct^{us} ab vtroq; absq; ini-
tio et fine. pater generas. fili^{us} nascens. spūssanct^{us}
a patre et filio pcedens. De tres persone
sunt cōsubstantialē coeternę. omnipotentes
coequales vnu vniuersoz principiu. creator
omniu visibiliu et inuisibiliu spiritualiu et cor-
poraliu creaturaru qui sua virtute oipotenti
simul ab initio tps vtrāq; cōdidit creaturam
videlz angelicā et mundanā. ac deinde huma-
nam quali cōmunē ex spiritu et corpe constitu-
tam. Hucusq; Innocenti^{us} extra de sum. tri-
nita. capitulo primo.

De essentie vnitae et psonaz pluralitate.
Capitulum secundum.

Hec autē sancta tri-

nitae fm cōem essentiaz est indiui-
dua et fm psonales pprietates est discreta in
nature sue simplicitate no admittens diuisio-
nem nec in psonali pprietate recipiēs vnitaez
S; semp in essentia vnitae. et in psonis plura-
litas inuenit a q omis cōfusio et mutua cōmix-
tio remouet. q; cum ali^{us} sit pater ali^{us} fili^{us} ali^{us}
spiritus sanct^{us}. pater no poterit esse fili^{us} neq;
spiritus sanct^{us}. sicut nec econuerso. spūssanct^{us}

no pōt esse pater vel filius. nec filius pater vel
spūssanctus. Sed quilibet istoz est vna essen-
tia vel natura q sola est vniuersoz principiu
ppter qd no est aliud repire. et hec essentia neq;
est generas neq; generata neq; pcedens. S;
est pater qui generat et fili^{us} qui gignit. et spūssanct^{us}
qui pcedit vt simplr distinctō sit in per-
sonis et in natura vnitae teneat. An licet ali^{us}
sit pater ali^{us} fili^{us} ali^{us} spūssanct^{us}. no tamē aliud.
S; id qd est pater est fili^{us} et spūssanctus. Pater
ho generando totā substantiā suā ei dedit si-
ne diuisione et tñ totaz retinuit sine diminutō-
ne et sic vna et eadē res est pater gignens et fili^{us}
nascens et spūssanct^{us} ab vtroq; pcedēs. Huc-
usq; Innocenti^{us} .iiij. extra. vbi supra de sum-
ma trinitate cap. j.

Quicquid dicitur de deo aut est essentia
aut notio aut persona.

Capitulum .iiij.

Ut autē dicta et di-

scenda clari^{us} elucescāt notanduz est
iuxta sanctoz traditōes. q; quicqd
in deo ē aut de deo dicit aut ē essentia aut no-
tio aut psona. vna est em̄ indiuisibilis essentia
psonę tres. et he tres psonę sunt vna essentia et
vna de^{us} et qlibet eaz est vna essentia et vna de^{us}.
Pater a nullo. filius a patre nascēdo. spiritus
sanctus a patre p filium pcedendo. pater fili-
um generat. filius gignit. et pater cū filio spiri-
tus sanctū spirant. et q; filius spūssanctuz spi-
rat hoc h; a patre. Quicquid em̄ psona ha-
bet vel facit. hoc h; a psona a qua est. Et ido
quia filius est a patre ab ipso omia h; et quia
spūssanctus est a patre et filio ideo h; qd habz
cōmuniter ab vtroq;. sed ppter hmōi nascibi-
litatē vel pcessionabilitatem pater no est ma-
ior. nascente vel spūssancto pcedente. quia ve-
ritas diuine essentie equaliter est in ipsis et in
patre. Hec omnia habent a Boetio in libro
de trinitē. et ab hugone et etiam aug. et richardo

De notionibus.

Capitulum .iiij.

Notiones autem

sunt quinq; fm Hugo. et August.
scilicet paternitas. innascibilitas fi-
liatio. processio et communis spiratio. Et dicū-
tur hec quinq; aliquando notionēs. quia noti-
ficant personas. aliquādo distinctōes. q; pso-
nas distinguunt aliquā relatōes. q; p ipas qn-
q; psonę ad seinuicē referunt. Dicunt etiam

proprietates. quia personis pprie insunt. **I**sta
rum autem notionū tres dicuntur personales. p
rietates. s. paternitas filiatio processio. eo. s. q
personas faciunt. nam istarum quinqz notionū
tres sunt patris. s. inascibilitas paternitas z cō
munis spiratio. z due filij. s. filiatio z cōis spira
tio. vna vero. s. s. tñ. s. processio. nec aliquid de
rogat. s. s. q tñ habet vnam notionem. neqz fi
lio superexcrescit qz habet duas. nec pater ma
ior est alijs personis duabus qzuis tribus noti
onibus specialiter ab alijs discernatur. **R**egula
riter enim de istis notionibus tenendū ē qz nul
la de alia predicatur z qz quelibet est diuina es
sentia z vnus deus z vna essentia. **I**te nulla no
tio inest diuine essentie sed tñ persone. qz essen
tia nec distinguit nec distinguitur sed sole per
sone abinuicem distinguuntur.

Quod deus cognoscitur i suo effectu. .v.

Quoniam autem
diuina essentia a mortalibus nō po
test cognosci ad plenum neqz cōpre
hendi hic in via. cognoscitur tamen in suo effe
ctu in q̄tum est omnū principū siue cā. qz deū
esse vix insipiens dubitat. z tñ quid sit hm maie
statis magnitudinem nullius creature intelligē
tia inuestigat vt dicit Dam. Et ideo positue
non potest cognosci nisi p effectū suoz operuz
qzuis priuatiue z p abnegatōez multiformiter
in scripturis describatur z nominet.

Quid notificet noia de deo. .vi.

Ad euentia au
tem nominū que nobis deū manife
stant aliquantulum notādum est in qua
dam simplici z rudi consideratione. qz omneno
men dictum de deo aut notificat essentia aut no
tionē aut psonā. Nam nōia que notificāt essen
tiam dicuntur essentialia. q̄ psonā psonalia. q̄ nō
tiones notionalia. Nomē aut essentialē sonat i
quid z predicat i quid. psonale significat quez
z p̄dicat in quē. Notionale vero nomē sonat i
quā z predicat in quā. vñ ista tria predicata in
diuinis sepi⁹ predicantur vel ponūt. s. quis. que
quod. Quis quia pater vel filius vel s. s. Que
p̄cessio filiatio paternitas zc. Qd substātia es
sentia z huiusmodi q̄ mere q̄dditatē rei signifi
cāt z diuinā essentia simpliciter z abstracte rep
sentāt. Hec autē nomina sic distinguuntur.

Quod nōib essentialiū distinctionū. .viij.

Quia nomē essen
tiale aut est nomen substantiū aut

adiectiū. **S**i substantiū aut est abstractū aut
concretum aut medium. Abstracta autem dici
mus vt dicit Aug. que absolute diuinam essen
tiam significant. vt essentia bonitas diuinitas z
huiusmodi que semper supponunt z significāt
diuinam essentiam nec possunt trahi per aliqd
cōiunctum ad supponenduz pro persona. vnde
talia nomina sumpta cum prepositionibus ver
bis nominibus z participijs personalibus vel
notionalibus reddunt propositiones falsas in
quibus ponūt. vnde hec est falsa. essentia ge
nerat vel gnāt. essentia est de essentia vñ essentia
ē apud essentia z huiusmodi. **D**e istz autēz no
minibus que pure sunt essentialia generalit̄ est
tenendum. qz omne nomē pure essentialē p̄dica
tur d̄ qualibet persona per se. z de omnibus in
simul singulariter z non pluraliter. verbi gratia
pater est diuinitas. fili⁹ est deitas. z spiritus san
ctus est deitas. z simul sunt vna diuinitas z nō
deitates.

Quod nominibus concretis .viij.

Nomina cōcreta
sunt que ad modum concretorū si
gnāt formas in supposito. vel signāt
quasi formam in subiecto. vt deus creator z si
milia que generaliter significant diuinam essen
tia: sed quandoqz supponunt pro essentia qnqz
pro persona.

Quod nominibus medijs. .ix.

Nomia vero me
dia dicuntur que habent modum z
formam z significationem abstracto
rum sed vsum z officium concretorum vt lūmē
sapientia z huiusmodi. **I**ta enim licet abstra
ctiua sunt aliquando supponunt pro personis
vt cum dicitur lumen de lumine. sapientia de sa
pientia. principium de principio z similia. z hec
nomina abstracta predicantur sicut de qualibet
persona per se z de omnibus simul non plurali
ter sed singulariter.

Quod nominibus adiectiuis que pure signifi
cant diuinam essentia. .x.

Adiectiua nomi
na alia significant pure diuinā essen
tiam nihil connotando vt ens bon⁹
z huiusmodi. alia aliquid cōnotāt positue. alia
aliquid p̄uatiue vt etern⁹ imensus immortalis z
huiusmodi. **E**tern⁹ enī principaliter significat
diuinā essentia z secundario connotat carentiam
principij z finis. vñ cū d̄r etern⁹ sensus est. deus

est 7 caret principio 7 fine. Similiter immensus principaliter significat diuinam essentiam 7 conotat abnegationem mensure localis. Similiter dicitur incircūscriptus per abnegationem loci 7 ubi 7 de similibus similiter est intelligendum. et hec nomina predicantur de omnibus personis simul 7 diuisim singulariter 7 non pluraliter. vt pater est eternus. filius eternus. s. eternus. 7 hi tres sunt vnus eternus.

De illis que aliquid conotant positine .xj.

Adiectiuorum nominū quā aliquid conotant positine quedam conotant effectum in creaturā 7 quedam respectum. Eorum autem que conotant effectū quedam conotant in habitu vt iustus misericors 7 huiusmodi. quā in actu vt iustificans miserator 7 huiusmodi. Que autem conotant affectum in actu predicantur de deo ex tpe vnde deus incepit esse miserator quā incepit misereri. sed ea que conotant in habitu predicantur de deo ab eterno. vt deus ab eterno fuit iustus 7 misericors &c.

De his que conotant respectū. .xij.

Admiā vero quedam conotant respectū creatoris ad creaturas. vt deus est refugium 7 huiusmodi. quedam conotant respectū persone ad personam vt similis equalis. Similis enim principaliter significat diuinā essentiam. secundario autem conotat distinctionem personalem. Huiusmodi vero nomina licet essentiam significant tamē ratione connotati predicantur de personis simul sumptis pluraliter 7 non singulariter. vnde non dicitur pater 7 filius sunt similis. sed dicitur sunt similes.

De nominū adiectiuorum supinductōe. .xij.

Adiectiuorum etiā nominū quedam sunt partitiua. vt aliquis alius 7 similia. quedam vero sunt numeralia vt vnus duo tres. 7 oīa in neutro genere substantiua significant diuinā essentiam 7 predicantur de personis omnibus singulariter 7 non pluraliter. vt pater 7 filius sunt vnus. 7 in genere masculino 7 feminino substantiuata sunt personalia. vnde hec est vera pater 7 filius sunt duo si duo sit masculini generis. sed si sit neutri generis tūc est falsa. Huiusmodi autem nomina adiectiue retenta sequuntur naturā suorum substantiuorum. vnde si substantiua sint essentialia 7 ipsa adiectiua similiter. 7 si sint personalia similiter 7 ipsa adiectiua. vnde hec est falsa pater 7 filius sunt vnus

sed hec est vera sunt vnus deus.

De nominibus personalibus.

.xiiij.

Admiā persona

quedam predicatur de vna persona tūc vt pater 7 filius. s. quedam de duabus ita quod de vtraque vt principium spiritus sancti. Quia pater est principium spiritus sancti. 7 filius est principium spiritus sancti. vnde cum dicitur pater 7 filius sunt principium spiritus sancti. principium supponit per duabus personis. sed significat vnā notionem. s. communem spirationem. quedam vero predicantur de duabus personis ita quod de neutra parte. vt pater 7 filius sunt duo. ita quod ly duo sit masculini generis. 7 non neutri. quedam predicatur de tribus ita quod de nulla per se. vt trinitas. Quia vt dicitur Iud. li. vi. et huiusmodi. trinitas est appellata eo quod fiat totum vnus ex tribus quasi trinum vnitas. nam diuina tria sunt. i. tres persone vnus sunt. quia singula in se manent 7 oīa in omnibus. pater ergo 7 filius 7 spiritus sanctus sunt trinitas 7 vnitas. Idem enim in natura. vnus quod est essentia. tria in persona. vnus propter maiestatis comunione. tria propter personarum proprietate. quedam etiā nomina predicantur de singulis personis ita quod non de omnibus vel pluribus singulariter vel tūc pluraliter vt ypostasis seu persona. Pater enim 7 filius 7 spiritus sanctus sunt tres ypostases seu persone 7 non vna.

De notionum subdistinctione. .xv.

Admiā vero no-

tionalia quedam sunt abstractiua vt paternitas natiuitas processibilitas spirabilitas 7 huiusmodi quedam vero concretiua 7 adiectiua. vt innascibilis generans nascens spirans procedens. omnia autem abstractiua predicantur de essentia. vnde hec est vera. essentia est paternitas 7 econuerso. essentia est innascibilitas. 7 econuerso. 7 ita de alijs. Concretiua vero nunquam de essentia predicantur siue sint nomina siue participia. 7 ideo omnes tales propositiones sunt falsae. Essentia generat vel generatur. vel essentia est generans vel generata. 7 ita de alijs. Item nominum notionalium quedam predicantur de vna persona tūc. vt generans de patre genitus vel nascens de filio. procedens de spiritu sancto. quedam de vtraque duarum. vt spirans de patre et filio. quia pater 7 filius spirant spiritum sanctum quedam etiam predicantur de qualibet vt distinctus. pater enim est distinctus ab alijs personis similiter filius et spiritus sanctus.

De proprietatibus diuine essentie. Capitulum. xvj.

Proprietates ve-

ro diuinas diuine se3 essentie pueni-

ter determinat Job. damasce. lib. iij.

ē. viij. Deus est inquit sine fine et principio. p̄cipiū primū increatū. ingenitū. impartibile. immortale eternū. infinitū. incircūscriptū. indeterminate. potēs ad infinita. simplex incōpositum influxibile. impassibile. inuincibile. inalterabile. fons bonitatis et iusticie. lumē intellectuāle. virtus inaccessibilis. et immēsurabilis. et tñ oia mēsurat. ppria voluntate. creaturaz oim effectiua oim cōtentia et p̄seruatiua. omniū. p̄uisiua. oia implens in suo regno. oibz dñans et imperans. et nullū p̄trarium habēs. oia in contamine cōtinens. oibz substantijs eminens et sup̄ omnia existens semp̄ bona semp̄ beata. semp̄ plena principatus et potestates. ordinās determinans ac disponens. **S**up̄ oim substantiā vitā rationes et intelligentiam existens. p̄ se em̄ elux. p̄ se ē vita. p̄ se est substantia. p̄ se existens fons essentie vel scientie. his q̄ sunt. his que viuūt. his q̄ participant rationē. **D**ibz oim bonoz causa ē. vna substantia vna virtus vna voluntas vna opatio. vnū principium. vna potestas. vna dñatio. vna diuinitas in tribus p̄fectis ypostasibz seu p̄sonis patris et filij et spiritus sancti. vna ratōe creditur colitur et adoratur. **U**nd ip̄a trinitas est inconfuse vnita. et indistincte disiuncta. **I**ndistincte em̄ sunt he persone et ab inuicē inseparabiles non cōfuse adinuicē cōuertibiles. qz ad inuicē nō cōmiserunt nec pariter cōfundūt. **P**ā pater ē in filio. et sp̄s sanctus in patre et in filio. et filius in patre et sp̄s sancto. nulla cōmixtionē facta vel cōuersione vnus in alterz sine mutua confusione. **I**mmo ip̄e p̄sone suis pprietatibz ab inuicē sunt distincte et fm̄ ydemitatē essentie indiuisibiles sunt vnite. vnde diuinitas simplex impartibilis existens varia dona suis distribuit creaturis. **S**ed multiplicata p̄ dona impartibilis p̄manet et ad suā simplicitatem creaturas suas cōuertit et cōiungit. **D**ia impartibilis p̄transit et p̄ ip̄am nihil. simplici cogitatione oia cognoscit tam presentia q̄ p̄terita et futura qui potest omnia que vult sed non vult oia que p̄t. **P**otest em̄ p̄dere mundū. nō vult aut. **D**icit cū ad hōcidem **D**yonisius l. j. c. xvj. Deus enim immaterialiter existens incircūscriptibilis est. qz loco non continetur. **I**p̄e enim sup̄ius locus ē. omnia implens sup̄ oia existens omnia cōtinens vnus cuiusqz naturam impartibiliter p̄transiens omnibus suam opationē. fm̄ susceptiua et

intem tribuens. **E**t cum sit totus impartibilis. totus est totaliter ens vbiqz et non pars in p̄te partialiter diuisus sed totus in oibz et tot⁹ sup̄ omne. vnde ip̄e solus incōprehensibilis est et interminabilis et a nullo p̄ter q̄ a semetip̄o cognitus. **R**am ip̄e solus sup̄ius cōtemplator maximus est. vnde ad eius totalem cōp̄hensionē n̄la potest p̄tingere creatura cū sit infinitus in se et tute tñ sua infinita finit et terminat vniuersa. p̄pter quod termegistus describens deuz. put potuit ait sic. **D**eus est s̄pera intellectualis cui⁹ centruz vbiqz est circunferentia hō n̄usqz. **D**i uina em̄ essentia in se p̄siderata p̄fecta ē ad modum spere quia nō habet principū neqz finem sed. put considerat vt cā deducens res in esse et eas limitans et finiens. sic dicit esse centrum qz sicut centz finit lineas et ab ip̄o linee deducunt ita deus deducit creaturas et limitat et finit eas

Quō bernhardus descripsit deū. Ca. xvij.

Aliomō descri-

bit Bern. deum tanqz causam p̄fectū dicens. **D**e⁹ est volūtas oip̄o tens beniuolentia lumē eternuz. incōmutabilis ratio creans mentem ad se participandū. viuificans ad sentiendū. efficiens ad aptandū. dilatans ad cupiendū. iustificans ad p̄merendum accendens ad zelum. secundās ad fructū. p̄mouens ad bonitatem. dirigēs ad equitatē. roborans ad virtutem. formās ad beniuolentiā. moderans ad sapientiā. visitans ad consolationē. illuminans ad cognitōem. p̄petuans ad immortalitatem. implens ad felicitatem. circūdans ad securitatē. amat vt caritas. nouit vt veritas. sedet vt equitas. dominatur vt maiestas. regit vt principium. medetur vt salus. reuelat vt lux. assistit vt pietas. hucusqz bernhardus.

De noibz q̄ notificat deū i suis opibz. c. xvij

Aquāuis indi-

uisibilia sunt opa beatissime trinitatis. tñ a sanctis distinguunt qdā nomia p̄ que notificat deus in opibus suis. q̄ inuocabilis ē et innotificabilis in se quo ad intia maiestatis. **S**ūt aut̄ qdā noia appropriata et qdā sunt trāsumpta et trāslata.

De noibz appropriatis. Capitu. xix.

Omnia vero ap-

propata sūt. x. de qbz **I**sid. in. vj. li. c. j. dicit sic. **A**p̄d hebre. x. noibz de⁹ nūcupat. **D**umū ē. **E**l sue ylkios. i. fortis qz nulla infirmitate opprimit s̄ fortē ē et sufficiens

ad omnia perpetranda. **S**cđm nomen est eloe. i. theophelos. i. timor. eo qđ deus a cūctis ipsuz colentibz sit timendus. **T**erciu nomen ē sabba-oth. i. princeps exercituum eo qđ oēs exercit⁹ ce- li eius dñio sunt subiecti. **Q**rtuz nomē ē zelioz vel ramathel. i. excelsus deus. qđ excelsus deus et super celos gloria eius. **Q**uintum nomen eyel. i. qui est. deus em̄ qui est eternus vere est qđ tm̄ nouit esse. fuisse aut̄ et modo nō esse vel futu- rum eē no nouit. **S**extū nomē est adonay. i. do- minus. qđ eius dnationi subycit totas mund⁹. **S**eptimū nomē est ya. i. spūs almus. deus enim spiritus est. **O**ctauū nomen est tetragramathō .i. nomen quatuor literaz. scribit̄ em̄ quatuor li- teris apud hebreos qđ ineffabile pnunciant ⁊ signant nomen dei. qđ dicit̄ ineffabile. nō qđ di- ci nō possit s̄ quia eius significatio ab humano corde nō potest cōprehendi. **R**onū nomē ē sa- day. i. omnipotens. qđ omnipotens ē nomen e⁹ ⁊ dicit̄ oīpotens a faciendo omne qđ vult. ⁊ nō a faciendo qđ nō vult. qđ si alterū tm̄ ei acciderit omnipotens nequaquē esset. **D**ecimū nomen est eloym. et ē nomē trinitatis et ptinet ad patrem et filium et spūs sanctum. et ideo plurale ē apud hebreos et singulare. **S**ignat em̄ diuinā essenti- am cum suppositione trium personaz vnde di- citur trinitas quasi trium vnitas.

De noībz transumptis. **C**apitulū. xx.

Vnt aut̄ quedā noīa trāsumpta a creaturis quibus vtitur scriptura qñ intendit aliquat̄ exponere conditōnes creatoris. qđ **D**am. li. pri. ca. xiiij. inquit. **Q**uia multa in scriptura diuina symbolicē sunt dicta ⁊ figuratiue ⁊ trāsumptie. scire optet qđ hoies grossa carne induti excelsas et immortales deitatē opatōes intelligere n̄ pos- sunt nisi quibusdā formis et imaginibz et uotis quibus hoies vti sepius sunt sucti. **U**n̄ oīa cor- palia qđ de deo dicūt̄ n̄ pprie sed symbolicē intel- liguntur. **S**implicit̄ em̄ deus ē et nō figurabil̄. oculos tm̄ et palpebras et visum habere dicitur qđ vniuersoz habens virtutē consideratiuā em̄ nihil potest latere. nihil pōt subterfugere suam notionem. **S**imili rōe aures et auditū habere di- citur. qđ apud ipm̄ ppiciationem fore ⁊ deprecā- nis susceptionem asserere nō timem⁹. **P**er hūc em̄ sensum nos mites ostendimus qñ deprecanti- bus aures familiaris inclinam⁹. **D**s ⁊ labia et fauces habere dicit̄. quia illa velud loquendo p̄ inspirationē nobis reuelat qđ hoīm cogitatio p̄ huiusmodi organa exprimit et ostendit. **S**ut- tur etiam h̄re dicit̄ ⁊ gustū qđ in n̄re iusticie ope-

ribus tanq̄ in gustu dlectat. **N**ares et olfactū habere dicit̄. qđ tanq̄ odor suauissim⁹ dñio est placens qui deuotionis affectuz sibi exhibet. fa- ciem ipm̄ habere scriptura p̄memorat qđ p̄ ei⁹ opa virtutem et potentiā diuinus sermo mani- festat. nā p̄sone p̄ntia in facie declarat manus ⁊ brachia reputant ei⁹ subtiles ⁊ inuincibile opa- tionē. qđ nos digitis ac manibus et brachijs sb- tiliora ⁊ fortiora opamur. qñ dexteraz dei p̄me- morat. certiora ⁊ dei digniora insinuat. vñ et iu- rare p̄ dexterā dicit̄ qñ intrāsmutabile ei⁹ consi- lium p̄hibetur. frequent̄ p̄cipibus subuenit et indigentibus auxiliatur et ideo pedes habē di- citur. sepe em̄ ostendit in effectu qđ solent opa- ri hoies. pedibus vel incessu. **P**ectus et cor ha- bere dicit̄. p̄pter cognitoz iugem recordationē ventrē et viscera. p̄pter illam quā in nob̄ ostēdit misericordiā et compassionē. **I**rasci dicit̄ ⁊ fure- re p̄p̄odū malicie et iustā quā infert peccātibz vltōnez dormire dicit̄ ⁊ obliuisci. p̄pter iurie dis- simulationē ⁊ vindicte retardatōnez. vnde quia tot modis p̄ sua beneficia nostra supplet indigē- tia more hūano dñi habere diuersa mēbra. **U**n̄ beatus dyoni. effectus dei multiplices sic descri- bit. **D**eus inquit est omnīū causa ⁊ principium eozum que sunt substantia ⁊ viuentiū vita. rati- ocinantium ratio excidentium ab eo reuocatio et rerum resurrectio corumpentium. quod fm̄ naturam est renouatio. ⁊ eoz que mouent̄ fm̄ execrabilem impetum reformatio. sacrum firma- mentum minus stantiū. et ipozum que ad ipm̄ reducuntur via ⁊ reordinatissima manu ductio. **E**t sequit̄ post pauca. **I**pse est eozum que ab ipō sunt pater p̄ncipalior qđ ipi qui eos genu- erunt. **N**am ⁊ ipi ceperunt ab ipō esse ⁊ genera- re. **E**ozuz aut̄ qui ipm̄ sequuntur ⁊ ab ipō pascū- tur pastor ē. illuminatorum est splendor. p̄fecto- rum p̄fectio. deificatorum deificatio. distantīuz pax. simplicīū simplicitas. et vnitorum vnio. su- p̄ p̄ncipale et sb̄tiale p̄ncipiū occultū sue co- gnitōis (fm̄ qđ p̄has ē et possibile vniciūqz) bo- na traditio ꝛc. **H**ec verba dyo. r̄citāt. **D**ama- ca. iij. **E**x q̄boībz p̄z qđ oīa corpalia d̄ deo dicta sunt ad figuratiuū intellectū mystice referenda.

De diuersis xp̄i noībz qlibet nūcupat̄. c. xxi.

Vnt iteruz que dā alia noīa qđ ad significationē illo- rum qđ de hoīe xp̄o assumpto scz dei filio intelligūt̄ a similitudinibz reꝛ artificiose trāsum- pta sic p̄z i **I**si. li. vij. c. ij. vbi d̄z. **C**hristus mul- tis modis in scriptura vocari consuevit. **D**icit̄ em̄ ibidez qđ xp̄c a crismate vocatus ē. **I**pse em̄

pre cunctis suis consortibus. omnium gratiarum plenitudine est delibutus. quod hebraice bebrayce forther grece. saluator. hoc latine dicitur. eo quod cunctis gentibus saluator est transmissus. propter quod ipse messias bebrayce dicitur. eo quod omnis prophetalis sacerdotalis et regalis dignitatis privilegio sit diuinitus insignitus. nam messias dicitur unctus. Dicitur etiam emanuel. id est nobiscum deus. eo quod deus per virginem natus in carne apparet nobis se coniunxit. Dicitur etiam verbum caro factum. quia verbum est in quantum nascitur a patre in eternitate. sed caro dicitur in quantum a matre nascitur in temporis mutabilitate. Similiter dicitur unigenitus et primogenitus. quia patris et etiam matris fuit filius unicus ante quem nullus et post quem non erat alius. Multis etiam alijs modis figuratur in rebus creatis. Dicitur etiam principium. quia pater per ipsum omnia finit vel fecit. Dicitur et os dei quia per ipsum deus mundo loquitur. Dicitur et manus quia per ipsum rerum vniuersitas continetur. dicitur et via quia per ipsum ad brauium peruenitur. vita dicitur quia in ipso omnia viuunt. veritas quia nec fallit nec fallitur. dicitur et fons quia omnis boni origo indeficiens et reficit scientes. Et multis alijs figuris innumerabilibus et infinitis nobis dat intelligi in scripturis sicut ibi ponit Hieronymus in exemplis multiplici.

Sicut pater et filius propter varios effectus in creaturis varijs nominibus nuncupatur. sic spiritus sanctus patri et filio in simplicitate nature consubstantialis et coeternus diuersis vocatur nominibus et diuersis rebus multifarie comparatur. Propter quod dicitur in viij. Sap. quod est sanctus in omni seculi creature sanctificatione. et est multiplex in carismatum et donorum distributione. vnicus in patris et filij vniuersali conuersione. nec non in sanctorum caritativa vniione. subtilis in cogitationibus et affectionum perscrutatione. modestus in discretione et modesta affectionum humanorum ordinatione. discretus in facundie sine eloquentie administratione. Incoquinatus sine macule contagione suauis in preceptis. suauior in consilijs. suauissimus in premijs. amans bonum actum in actibus qui suauis est in contemplatiuis. humanus humanam diligens societatem. benignus innatas habens in se bonitates. stabilis lassus et infirmis conferens firmitates et nullam proorsus habens in se vicissitudinis mutabilitatem. securus illis quos protegit auferens formidolositatem. omnem habens virtutem. omnibus conferens virtutum perfectionem. omnia prospiciens. omnem habens cognitionem. capiens omnem spiritum intelligibilem. omnis spiritus rationalis motum inuestigans et affectionem. mundus in se et ab alijs auferens infe-

ctionem. Multis etiam alijs nominibus nuncupatur. Dicitur enim digitus propter eius discretam et subtilem operationem. Columba propter simplicitatis amorem. Rubens propter estuantium refrigerationem. Ventus propter occultam gratiarum inspirationem. Ignis propter gratie euaporationem. Ros sive pluuia propter anime secunda dationem. Mel propter dulcissimam interioris hominis immutationem. Oleum propter interioris anime impugnationem et exhilarationem. Multis alijs comparatur diuini spiritus. sed ista sufficienter per exemplo. Nunc ad angelorum proprietates adinuente domino manum apponamus.

Incipit liber secundus de proprietatibus angelorum.

De proprietatibus angelicis diuino adiutorio aliqua in medium nobis perlaturis. primo incipiendus est ab eisdem in generali. et deinde in speciali vbi singulorum ordinum dispositiones. et officiorum diuersae ministrations. per presenti congruit opusculo per ordinem declarabuntur.

De interpretatione angeli. Capitulum i.

Angelus itaque grece. hebraice malach. latine hoc nuncius interpretatur eo quod per angelorum ministerium diuina voluntas populo nuncietur. Unde angelus nomen est officij non nature. Spiritus autem non est angelus. sed quando a deo mittitur tunc primo angelus proprie nuncupatur. Cui. sancto licentia pictoris alas tribuit in quarum subito motu celum. Angelorum operationem figuratiue predicta pictoralis licentia simplicibus preostendit. sicut poetas ventis ascribere alas antiquitas non prohibuit sicut dicit Hieronymus libro viij. ca. viij.

Quid sit angelus secundum Damascenum.

Capitulum ii.

Angelus igitur angelus secundum Damascenum. substantia intellectualis spiritus mobilis. arbitrio libera. incorporea deo ministrans. secundum gratiam et non naturam immortalitatem percipiens. Ex hac angelica descriptione multiplex nobis resultat proprietas angelorum. Dicitur enim substantia intellectualis. quia ratione spiritualitatis. sine substantie et singularis spiritualitatis omnes formas intelligibiles in se participat et species cognoscibiles apprehendit et qua-